

В. С. Макарчук

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри історії держави і права
Навчально-наукового інституту права і психології
Національного університету “Львівська політехніка”

**РАДЯНСЬКЕ БУДІВЕЛЬНЕ ПРАВО –
ЧАС СТАНОВЛЕННЯ (1928–1932 рр.)
(Ч. 2. Завершальний етап першої п’ятирічки)**

© Макарчук В. С., 2019

Розглянуто питання правового регулювання будівельної галузі Союзу РСР (норми житлового та промислового будівництва, соціальне страхування та професійне навчання будівельних робітників тощо) на завершальному етапі першої п’ятирічки.

Ключові слова: законодавство СРСР; будівельне право; норми житлового будівництва; правове регулювання міської забудови.

В. С. Макарчук

**СОВЕТСКОЕ СТРОИТЕЛЬНОЕ ПРАВО –
ВРЕМЯ СТАНОВЛЕНИЯ (1928–1932 гг.)
(ч. 2. Завершающий этап первой пятилетки)**

Рассматриваются вопросы правового регулирования строительной отрасли СССР (нормы жилищного и промышленного строительства, социальное страхование и профессиональное обучение строительных рабочих и пр.) на завершающем этапе первой пятилетки.

Ключевые слова: законодательство Союза ССР; строительное право; нормы жилищного строительства; правовое регулирование городской застройки.

V. S. Makarchuk

Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
Department of History of State and Law,
Sc. D., Prof

**SOVIET CONSTRUCTION LAW –
PERIOD OF ITS EMERGES (1928–1932)
(Part 2. The final stage of first Five-year plan)**

The article focuses the by-laws that regulated construction works in USSR (industrial and residential infrastructure, social security and training for construction workers etc) at the beginning of the first Five-year plan.

Key words: legislation of USSR; construction law; housing loans; regulation for city planning.

Постановка проблеми. Історики держави і права сучасної України не приділяють особливої уваги питанням державно-правового будівництва доби Союзу РСР з міркувань неактуальності цієї проблематики в сучасних умовах. Погоджуємося, що радянська командно-адміністративна система 1917–1991 рр. та її нормативно-правова база відійшли у минуле без найменшої можливості

відродження. Відтак історичний досвід цього періоду сучасники сприймають переважно так: *Негативний результат – також результат.*

Разом з тим цілковито ігнорувати цю історичну добу та її нормативно-правові документи не слід. Вважасмо, що існують спільні вузлові проблеми для держав різних суспільно-політичних формацій – як-от мобілізація людських та матеріальних ресурсів для вирішення глобальних завдань, пошук засобів стимулювання (заохочення та покарання) суб'єктів права, намагання держави постійно тримати руку на пульсі найважливіших проблем тощо. Відтак, досвід попередніх років, як позитивний, так і негативний, є корисним і повчальним для сучасників.

В опублікованій раніше (див. попередній випуск Вісника) першій частині наукової розвідки йшлося про два початкові роки першої радянської п'ятирічки – 1928 і 1929, коли закладалися основи радянського, власне “соціалістичного” (після попереднього непівського періоду) будівельного права. На завершальному етапі п'ятирічки ці норми уже остаточно доопрацьовували і, так би мовити, шліфували – з урахуванням попереднього історичного досвіду.

У цій історико-правовій розвідці, як і у попередній статті, ми спиралися переважно на нормативно-правові документи, опубліковані на сторінках “Известий Народного комиссариата труда СССР” (виходили щодаки) за 1931 та 1932 рр. Переконаємося, що до кінця періоду загалом робота із закладення основ радянського будівельного права була завершена. За 1931 р. виявлено понад 15 підзаконних нормативно-правових актів, що безпосередньо регулювали питання функціонування будівельної галузі, а за увесь 1932 р. – усього два, причому переважно уточнювальних. Відразу підкреслимо – тут не йдеться про загальні для усієї “соціалістичної економіки” документи, а лише про відомчі будівельні. Втім, і ці загальні для нової радянської економіки проблеми були до 1932 р. переважно вирішені. Про це свідчить те, що щоквартальні “Известия НКТ СССР” 1931 р. мали в середньому від 30 і більше сторінок тексту, а в 1932 р. їх обсяг суттєво зменшився. Приміром, в “Известиях НКТ” № 33 за 1932 р. без реклами усього три сторінки, а наступні “Известия НКТ” вийшли строєним (№ 34–36) випуском із 16 сторінок тексту.

Аналіз дослідження проблеми. В попередній частині наукової розвідки ми подали перелік вітчизняних науковців, які розробляють царину українського будівельного права. Це Н. А. Гербут, О. Л. Гончаренко, О. Т. Гончаренко, Д. А. Гулей, П. О. Дьомін, Д. В. Ісаєнко, І. Й. Магновський (д-р юрид. наук), І. О. Мамонтов (засл. юрист України, канд. юрид. наук), М. В. Мамонтова, О. Л. Кравчук (д-р юрид. наук), П. М. Куліков, О. В. Сіверський, О. В. Стукаленко (д-р юрид. наук), О. Є. Пилипенко, Н. М. Процьків, Д. В. Федчишин, В. М. Халява та ін. Натомість історичні та історико-правові аспекти питання висвітлено у кількох наукових розвідках автора пропонованої увазі читача статті.

Мета статті. Дослідити та охарактеризувати закони та підзаконні акти Союзу РСР на завершальному етапі першої п'ятирічки (1931–1932 рр.) в галузі будівельного права. Визначити їх вплив на подальший розвиток будівельного права Союзу РСР та сучасної України.

Виклад основного матеріалу. З документів, датованих 1931 р., першою у часі стала Інструкція НКП СРСР та НКШС від 2 квітня 1931 р. № НКТ-85 *Про порядок проведення заходів з оздоровлення умов праці на залізничному транспорті* [1]. Привертає увагу п. IX “Інструкції” “Порядок здійснення заходів з оздоровлення умов праці на нових будівництвах” та п. X. “Запобіжний нагляд за новим будівництвом”. Інструкція регулює питання техніки безпеки будівництва, норми функціонування допоміжних приміщень, заходи інспекції праці тощо. Передбачено навіть кімнати відпочинку та душові кабінки для будівельників (безвідносно, в столиці чи у провінції) – те, чого іноді не дошукаєшся на сучасних будовах в містах-мільйонниках.

Наступна у нашому огляді Постанова РНК СРСР від 27 квітня 1931 р. *Про фінансування соціально-культурного будівництва на 1931 р.* [2]. Звернемо увагу на п. I.8 (державне фінансування курортного будівництва в Закавказькій ФРСР – на загальну суму 1.200 тис руб.) та п. III.10, який поставив категоричну вимогу: “засоби (...), спрямовані на фінансування охорони здоров'я,

спрямувати виключно на будівництво лікувальних установ при новобудованих чи реконструйованих промислових підприємствах”. Робимо висновок про доволі обмежені фінансові можливості для будівництва об’єктів, які не входили до переліку провідних – промислових підприємств та житла для тих, хто працював на цих промислових потужностях.

Народний комісаріат праці (НКП) Союзу РСР 3 липня 1931 р. затвердив *Норми спецодягу, запобіжних пристроїв та профодягу для робітників, зайнятих на будівельних роботах та в промисловості будівельних матеріалів* [3]. Свої, чітко встановлені, норми забезпечення спецодягом та запобіжними пристроями передбачалися для працівників будов (46 категорій працівників), дорожніх будівельників (22 категорії), зайнятих на виробництві вогнеопірної цегли, будівельної плитки, алебастрової та кераміко-трубної продукції, цементу, асфальтно-гудронних сумішей, шиферу, крейди тощо. Регулятивні “Норми...” охопили аж 203 (!) окремі категорії зайнятих у будівельній індустрії, чії потреби в робочому одязі та допоміжних пристроях (респіраторах, страхувальних лінвах тощо) централізовано забезпечила (і гарантувала) “перша у світі держава робітників і селян”.

Питання охорони праці будівельників (дорожнє будівництво) розглядала Обов’язкова постанова НКП СРСР від 8 липня 1931 р. № 181 *Правила безпеки під час робіт з будівництва, розбирання, ремонту та огляду мостів* [4]. До неї входило аж 138 пунктів (XIV глав). Тут з максимальною ретельністю регламентувалися різноманітні питання: від алгоритму приймання якості та перевезення будматеріалів й техніки до об’єкта будівництва (Глава III) до функціонування пристроїв, які повинні були гарантувати безпеку функціонування мостів у період їх подальшої експлуатації (Глава XII).

Постанова РНК СРСР від 25 травня 1931 р. *Про збереження за інженерно-технічними та адміністративно-господарськими працівниками, залученими для робіт на ударних будовах, права на житлову площу за попереднім місцем проживання* [5] врегулювала деякі проблемні питання – передусім, з огляду на тогочасні реалії. Гарантовано за майстром-будівельником чи працівником управлінського апарату будівельної галузі зберігалось житло не лише на час роботи на ударних будівництвах в межах Союзу РСР, але й на час перебування у зарубіжному відрядженні. Звісно, таких, здійснюваних радянськими будівничими, проєктів було не надто багато (“братні” Монголія та формально незалежна до 1944 р. Тува). Але для побудови радянських дипломатичних представництв уже в цей час використовували вітчизняні будівельні кадри – передусім з міркувань безпеки та економії державних коштів.

Постановою ЦВК та РНК СРСР від 1 серпня 1931 р. *Про покращення побутових умов інженерно-технічних працівників* [6] передбачалося, що “2. Інженерно-технічні працівники прирівнюються у питанні права на отримання житлової площі до індустріальних робітників. Виходячи з необхідності забезпечити спеціалістам сприятливі умови для роботи удома, зокрема для підвищення своєї кваліфікації, інженерно-технічним працівникам надається право на додаткову площу нарівні з відповідальними працівниками”.

Доцільно пригадати сталінський лозунг: *Кадри вирішують усе*. Не надто довіряючи “гнилій інтелігенції” (яку Ленін зопалу назвав “не мозг нации, а г...но” [7]), Кремль розумів, що без спеціалістів (безвідносно до галузі – від будівництва нових об’єктів до випуску високотехнологічної продукції) про амбітні плани побудови соціалізму в одній окремо взятій країні доведеться забути.

Вірогідно, вказані зміни у житловому праві повинні були якось відобразитися і в будівельних нормах. У новобудованих квартирах, призначених для номенклатури та інженерно-технічних працівників, належало передбачити кабінетні приміщення, тож мінімальна площа житла мала бути збільшена на ці кілька квадратних метрів.

Уточнювальним був Наказ по ВРНГ СРСР від 25 травня 1931 р. № 325 *Про організацію виконання будівництва державних виробничих підприємств* [8]. Субпідрядним організаціям вказувалося, що на них покладається гранична відповідальність “за належну організацію техніки проведення робіт відповідно до будівельних правил і норм суспільної і пожежної безпеки, охорони праці та техніки безпеки та інших вимог”.

У місцях новобудов (“великих строек п'ятилетки”) головною проблемою була гостра нестача житла.

Життя будівельників необхідно було так чи інакше покращити. 15 вересня 1931 р. вийшла Обов'язкова постанова НКП СРСР № 217 *Правила облаштування, устаткування та утримання тимчасових житлових, допоміжних та робочих площ на будівельних роботах транспорту* [9]. Висловимо припущення, що ці норми були типовими, їх використовували не лише на будовах об'єктів транспортної системи, а й у інших проектах. До честі укладачів Постанови, було передбачено фактично усе, до найдрібніших деталей. Для прикладу: “62. Робочі приміщення повинні мати устаткування надійної конструкції з необхідними огорожами та запобіжними пристосуваннями, і так розташовані, щоб забезпечити повну безпеку робіт.

Житлові приміщення повинні облаштовуватися :

а) койками за кількістю людей: довжиною – 1,9 м, шириною – 0,7 м, висотою над підлогою – 0,5 м;

б) тумбами біля койок по одній на дві людини, розмірами 0,5 × 0,4 за висоти 0,75 м;

в) табуретками за кількістю людей, розмірами 0,35 × 0,35 висотою 0,50 м;

г) столами за розмірами, достатніми для 25 % осіб, що проживають у приміщеннях;

г) гачками для вішалок за кількістю людей.

Койки, тумби і табуретки мають бути виготовлені з тесаного дерева.

63. Устаткування має бути розміщене з дотриманням таких правил:

а) проміжки між койками повинні бути в продовжному напрямі не менше ніж 0,4 м, а в поперечному – не менше ніж 0,2 м;

(...) ж) гачки для вішалки повинні бути на стіні біля кожної койки і т. д”.

Однак навіть масштабне здійснення барачного будівництва проблему нестачі будівельників у тогочасному Союзі РСР не вирішувало. Вказане зауваження поширювалося передусім на некваліфіковані, а відтак низькооплачувані, кадри. Тож 10 серпня 1931 р. прийнято *Постанову ВЦВК та РНК РРФСР про дорожнє будівництво та трудову участь у ньому населення* [10]. В документі вказано, що: “Усе наявне працездатне трудове селянство, як колективізоване, так і не колективізоване, у віці від 18 до 45 років, обов'язково притягається до безоплатної трудової участі у новому дорожньому будівництві та до ремонту (уже існуючих – авт.) доріг та дорожніх споруд протягом 6 днів (...). 8. У разі ухилення громадян від трудової участі у дорожньому будівництві вони притягаються до сплати грошового внеску в подвійному розмірі”.

Некваліфікованих робітників, переважно селян, залучали до будівельних робіт характерними для радянської командно-адміністративної системи методами. 21 вересня 1931 р. прийнято *Постанову НКП СРСР № 200 Про надання госпорганами матеріально-технічної допомоги колгоспам за сприяння вербовці робітників* [11]. Пропонувалися такі розцінки матеріальної компенсації (розділ 3, п. а) : “колгоспам, що знаходяться у Західній, Івановській промисловій, Московській та Центрально-чорноземній областях та БРСР – 3 руб (мали на увазі 1 завербованого на роботу, зокрема на будівництво, колгоспника – Авт.), а якщо колгоспники вербуються для роботи за межами своєї області (краю, республіки) – 4 руб;

б) решті колгоспів – 4 руб, і якщо колгоспники вербуються для роботи поза своєю областю (краєм, республікою), – 5 руб”.

Тут побіжно звернемо увагу на таке гостре і мало висвітлене у вітчизняній історико-правовій науці питання, як переселення етнічних росіян у республіки “Союзу нерушимого”. Мізерна різниця у розцінках на по суті рабську робочу силу могла певною мірою стимулювати пріоритети вербування – російським та білоруським колгоспам було матеріально вигідніше прийняти пропозиції про “відходництво” своїх членів за межі великоросійських областей у національні “окраїни”.

Цьому документу передував *Циркуляр НКФ СРСР від 31 липня – вересня* (так у тексті документа – авт.) № 305 *Про пільги із сільськогосподарського податку відходникам та одноосібним (бідняцькі, середняцькі господарства), законтракованим на роботу в державній промисловості, на транспорті, в радгоспах і на будівництвах* [12]. Колгоспники, які уклали контракт на такі роботи, зокрема й будівельні, повністю (!) звільнялися від сплати сільськогосподарського податку за поточний рік, селяни-одноосібники мали сплатити його у половинному розмірі.

Окрім некваліфікованої робочої маси, будівництво гостро потребувало професіоналів. 3 жовтня 1931 р. вийшла Постанова НКП СРСР та ВЦРПС № НКТ–209 *Про оплату кваліфікованих робітників, відряджених на період монтажних робіт на новобудови* [13]. Таким спеціалістам компенсували не лише дорожні витрати, зокрема перевезення багажу, але й виплачували добові, не нижче ніж 4 і не вище ніж 7 рублів на добу. Достатньо вказати, що колгоспам, аби заробити ті самі 3–4 радянські рублі, треба було дати згоду відрядити свого члена на увесь сезон.

Намагання зацікавити будівельників матеріально спонукали владу шукати нові форми і методи роботи. 28 вересня 1931 р. вийшов показовий Наказ ВРНГ СРСР № 654 *Про введення на будівництві індивідуально-підрядної системи робіт та оплати праці* [14]. Запроваджувався бригадний підряд, що означало відхід від звичної для комуністичної системи зрівнялівки. Дозволялося навіть виділення кваліфікованих будівельників у “пари працівників”; до індивідуальних розцінок оплати влада виявилася не готовою.

Наказ № 654 не був раптовою примхою радянських чиновників, збентежених низькою продуктивністю праці будівельників за колективних форм роботи. Так, ще 25 серпня 1931 р. прийнято Постанову Держплану СРСР № 37 *Про порядок планового завантаження державних будівельних організацій* [15]. Цікавий пункт 9: “При переведенні від господарського способу до підрядного разом з будівництвом передається увесь адміністративно-технічний персонал і робочий апарат будівництва, а також усе будівельне устаткування, інвентар та інше майно”. Державний соціалізм з його багато у чому химерними принципами колективізму та “комуністичної” праці робив вимушені поступки “індивідуалізму”, уособленням якого ставали підрядні форми господарювання.

Багато у чому вимушено приділялася увага й матеріальному стимулюванню працівників будівельної індустрії. 5 листопада 1931 р. вийшло Роз’яснення НКП СРСР № 293 *Про застосування постанови НКП СРСР 24 квітня 1931 р. № 102 про єдину систему преміювання будівельних робітників* [16]. Разом з тим підкреслювалося, що цей порядок преміювання не поширюється на будівельників, які отримують інші надбавки. Із суб’єктів преміювання вилучено молодший обслуговуючий персонал – друкарок, кур’єрів, двірників тощо. Натомість будівельникам, на яких поширюється дія Наказу, гарантували належні преміальні виплати за “кожні три місяці безперервної роботи”.

Вимушено погоджувались на відрядну систему оплати праці, командно-адміністративна система зберігала (і розширювала) й моральне стимулювання працівників. Цього питання стосується, зокрема, Постанова РНК від 16 жовтня 1931 р. *Про дошки пошани на нових підприємствах та новобудовах* [17].

У 1932 р. радянське керівництво оголосило про дострокове виконання Першого п’ятирічного плану – за чотири роки і три місяці, тобто до 1 квітня 1932 р.

Тож у роки першої п’ятирічки нормативно-правова база попередньої доби т. зв. нової економічної політики (НЕПу) була поступово витіснена новими законами та підзаконними нормами, зокрема й у будівельній галузі.

Наступні нововведення не були скільки-небудь принциповими. Так, 7 квітня 1932 р. вийшла Постанова ЦВК та РНК Союзу РСР *Про зміну ставок прибуткового податку на культурне будівництво в містах з робітників та службовців* [18]. На потреби “культурного та глядацького будівництва” (тобто стадіони, клуби, кінотеатри тощо) доходи фізичних осіб понад 500 рублів на місяць обкладали 3,5 % податком. Менш оплачуване міське населення податку не платило – вочевидь, з огляду на відсутність у нього особливих культурних запитів.

Також незначні редакційні зміни в Постанову НКП СРСР № 192 від 21 квітня 1931 р. *Про єдину систему преміювання будівельних робітників* внесла Постанова НКП СРСР від 10 вересня 1932 р. *Про зміни Правил внутрішнього розпорядку та інших постанов НКП СРСР для узгодження їх з пізнішими постановами уряду СРСР* [19].

Висновки. Тоталітарна держава, збудована у Союзі РСР, була класичною “поліцейською державою” (цей термін вперше історики права використали щодо Пруського королівства XVIII ст.), де нормативно-правовому регулюванню підлягало практично усе – від позиціонування

робочого одягу, що видавався будівельнику, до алгоритму забезпечення житлом різних категорій працівників; від квадратних метрів барачного житла до ширини проходу між койками. Ця регламентація сучасникові видається не лише надмірною, але й відверто зайвою (для прикладу, у сусідній тогочасній Другій Речі Посполитій існувало власне трудове законодавство, яке не переймалося такими дрібницями, але забезпечувало вищий рівень продуктивності праці). Разом з тим, вважаємо за потрібне відзначити ту обставину, що, проголошуючи швидку в часі побудову соціалістичного, а згодом й комуністичного суспільства, радянські власті пропонували його будівельникам (у широкому і буквальному розумінні слова) певний, щоправда, мінімальний розмір життєвих благ – койку, вішак для одягу, тумбочку на двох тощо. Матеріальне стимулювання працівників галузі поєднувалося з моральним, але практично завжди з ухилом у колективізм (бригадний підряд, ”двійки” і ”трійки” працівників).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Инструкция НКТ СССР и НКПС от 2 апреля 1931 г. № НКТ-85 о порядке проведения мероприятий по оздоровлению условий труда на железнодорожном транспорте. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 16–17. С. 303–311.
2. Извлечение из постановления СНК СССР от 27 апреля 1931 г. о финансировании социально-культурного строительства на 1931 г. (215.6, 264, 283). *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 16–17. С. 326–327.
3. Утвержденные НКТ СССР 3 июля 1931 г. за № 171 Нормы спецодежды, предохранительных приспособлений и прозодежды для работников, занятых на строительных работах и в промышленности строительных материалов. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 20. С. 375–383.
4. Обязательное постановление НКТ СССР от 8 июля 1931 г. № 181. Правила безопасности при работах по постройке, разборке, ремонту и осмотру мостов (265). *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 23–24. С. 460–466.
5. Постановление СНК СССР от 25 мая 1931 г. о сохранении за инженерно-техническими и административно-хозяйственными работниками, привлекаемыми для работы на ударных строительствах, права на жилую площадь в прежнем месте жительства (222.6). *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 25. С. 487.
6. Постановление ЦИК и СНК СССР от 1 августа 1931 г. об улучшении бытовых условий инженерно-технических работников (202). *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 26–27. С. 520–521.
7. Ленин В. И. Из письма А. М. Горькому от 15 сентября 1919 г. // Полное собр. соч. Изд. пятое. М.: Изд-во полит. литературы, 1978. Т. 51, С. 48–49.
8. Извлечение из Приказа по ВСНХ СССР от 30 мая 1931 г. № 325 об организации выполнения строительства государственных производственных предприятий. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 25. С. 490.
9. Обязательное постановление НКТ СССР от 16 сентября 1931 г. № 247. Правила устройства, оборудования и содержания временных жилых, вспомогательных и рабочих помещений и складов на строительных работах транспорта. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 26–27. С. 531–536.
10. Извлечение из постановления ВЦИК и СНК РСФСР от 10 августа 1931 г. о дорожном строительстве и трудовом участии в нем населения. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 26–27. С. 541–542.
11. Постановление НКТ СССР от 21 октября 1931 г. № 260 об оказании хозорганами материально-технической помощи колхозам на содействие вербовке рабочих. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 29. С. 574.
12. Циркуляр НКФ СССР от 31 июля – сентября 1931 г. № 305 о льготах по с.-х. налогу отходникам и единоличникам (бедняцкие и середняцкие хозяйства), законтрактованным на работу в государственной промышленности, на транспорте, в совхозах и на строительстве. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 29. С. 574–575.
13. Постановление НКТ СССР, ВСНХ СССР и ВЦСПС от 3 сентября 1931 г. № НКТ-269 об оплате квалифицированных рабочих, командируемых на период монтажных работ на новостройки. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 30. С. 582.
14. Приказ ВСНХ СССР 28 сентября 1931 г. № 654 о введении на строительстве индивидуально-сдельной оплаты работ и оплаты труда. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 34. С. 658–660.
15. Извлечение из постановления Госплана СССР 25 августа 1931 г. № 37 о порядке плановой загрузки государственных строительных организаций. *Известия Народного*

комиссариата труда СССР. 1932. № 1. С. 7. 16. Раз'яснение НКТ СССР 5 ноября 1931 г. № 293 о применении постановления НКТ СССР 24 апреля 1931 г. № 192 об единой системе премирования строительных рабочих. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1932. № 1. С. 7–8. 17. Постановление СНК СССР 18 октября 1931 г. о досках почета на новых предприятиях и новостройках. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1931. № 35–36. С. 677–678. 18. Постановление ЦИК и СНК СССР 7 апреля 1932 г. об изменении ставок подоходного налога и сбора на культурное строительство в городах с рабочими и служащими. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1932. № 19. С. 243. 19. Постановление НКТ СССР 10 сентября 1932 г. № 164 об изменении Правил внутреннего распорядка и других постановлений НКТ СССР для согласования их с позднейшими постановлениями правительства СССР. *Известия Народного комиссариата труда СССР*. 1932. № 30. С. 374–376.

REFERENCES

1. *Instruktsiya NKT SSSR i NKPS ot 2 aprelya 1931 g. No. NKT-85 o poryadke provedeniya meropriyatiy po ozdorovleniyu usloviy truda na zheleznodorozhnom transporte* [Instruction of the People's Commissariat of Labor of the USSR and the People's Commissariat of Railways of the USSR of April 2, 1931 No. NKT-85 on the procedure for measures for improving working conditions in railway transport]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 16–17. pp. 303–311. 2. *Izvlechenie iz postanovleniya SNK SSSR ot 27 aprelya 1931 g. o finansirovanii sotsialno-kulturnogo stroitelstva na 1931 g. (215.6, 264, 283)* [Extract from the decree of the Council of People's Commissars of the USSR of April 27, 1931 on the financing of social and cultural construction for 1931 (215.6, 264, 283)]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 16–17. pp. 326–327. 3. *Utverzhdennyye NKT SSSR 3 iyulya 1931 g. za No. 171 Normyi spetsodezhdyi, predohranitelnykh prispособleniy i prozodezhdyi dlya rabotnikov, zanyatykh na stroitelnykh rabotakh i v promyshlennosti stroitelnykh materialov* [Approved by the People's Commissariat of Labor of the USSR on July 3, 1931, No. 171 Norms of special clothing, safety devices and overalls for workers employed in construction work and in the building materials]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 20. pp. 375–383. 4. *Obyazatelnoe postanovlenie NKT SSSR ot 8 iyulya 1931 g. No. 181. Pravila bezopasnosti pri rabotakh po postroyke, razborke, remontu i osmotru mostov (265)* [Compulsory resolution of the People's Commissariat of Labor of the USSR of July 8, 1931 No. 181. Safety regulations for work on construction, disassembly, repair and inspection of bridges (265)]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 23–24. pp. 460–466. 5. *Postanovlenie SNK SSSR ot 25 maya 1931 g. o sohranenii za inzhenerno-tehnicheskimi i administrativno-hozyaystvennyimi rabotnikami, privilekaemyimi dlya raboty na udarnykh stroitelstvakh, prava na zhiluyu ploschad v prezhnem meste zhitelstva (222.6)* [Decree of the Council of People's Commissars of the USSR of May 25, 1931 on retaining the rights to living space in the former place of residence for engineers, technical and administrative workers involved in work on shock construction projects (222.6)]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 25. pp. 487. 6. *Postanovlenie TsIK i SNK SSSR ot 1 avgusta 1931 g. ob uluchshenii byitovykh usloviy inzhenerno-tehnicheskikh rabotnikov (202)* [Decree of the Central Executive Committee and the Council of People's Commissars of the USSR of August 1, 1931 on improving the living conditions of engineering and technical workers (202)]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 26–27. pp. 520–521. 7. *Lenin V. I. Iz pisma A. M. Gorkomu ot 15 sentyabrya 1919 g.* [Lenin V. From a letter to A. Gorky of September 15, 1919] // *Polnoe sobr. soch. Izdanie pyatoe*. M., Izd-vo politicheskoy literatury, 1978. T. 51, p. 48–49). 8. *Izvlechenie iz Prikaza po VSNH SSSR ot 30 maya 1931 g. No. 325 ob organizatsii vyipolneniya stroitelstva gosudarstvennykh proizvodstvennykh predpriyatiy* [Extract from the Order on the Supreme Soviet of the National Economy of the USSR of May 30, 1931 No. 325 on the fulfilment of organization of the construction of state production enterprises]. *Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR*. 1931. No. 25. pp. 490. 9. *Obyazatelnoe postanovlenie NKT SSSR ot 16 sentyabrya 1931 g. No. 247. Pravila ustroystva, oborudovaniya i soderzhaniya vremennykh zhilykh, vspomogatelnykh i rabochih pomescheniy i skladov na stroitelnykh rabotakh transporta* [Obligatory resolution of the People's Commissariat of Labor of the USSR of September 16, 1931 No. 247. Rules for the design, equipment and maintenance of temporary residential, auxiliary and working premises and warehouses for construction work of vehicles].

Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 26–27. pp. 531–536. 10. *Izvlechenie iz postanovleniya VTsIK i SNK RSFSR ot 10 avgusta 1931 g. o dorozhnom stroitelstve i trudovom uchastii v nem naseleniya* [Extract from the decree of the All-Russian Central Executive Committee and the Council of People's Commissars of the Russian Soviet Federative Socialist Republic (RSFSR) of August 10, 1931 on road construction and the labor participation of the public in it]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 26–27. pp. 541–542. 11. *Postanovlenie NKT SSSR ot 21 oktyabrya 1931 g. No. 260 ob okazanii hozorganami materialno-tehnicheskoy pomoschi kolhozam na sodeystvie verbovke rabochih* [Decree of the People's Commissariat of Labor of the USSR of October 21, 1931 No. 260 on the provision of material and technical assistance by economic bodies to collective farms to facilitate the recruitment of workers]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 29. pp. 574. 12. *Tsirkulyar NKF SSSR ot 31 iyulya – sentyabrya 1931 g. No. 305 o lgotah po s.-h. nalogu othodnikam i edinolichnikam (bednyatskie i serednyatskie hozyaystva), zakontraktirovannyim na rabotu v gosudarstvennoy promyshlennosti, na transporte, v sovhozah i na stroitelstve* [The circular of the People's Commissariat of Finance of the USSR of July 31 – September 1931 No. 305 on benefits for agricultural tax for seasonal workers and individual farmers (poor and middle farms) contracted to work in state industry, transport, state farms and construction]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 29. pp. 574–575. 13. *Postanovlenie NKT SSSR, VSNH SSSR i VTsSPS ot 3 sentyabrya 1931 g. No. NKT-269 ob oplate kvalifitsirovannyih rabochih, komandiruemyih na period montazhnyih rabot na novostroyki* [Resolution of the People's Commissariat of Labor of the USSR, Supreme Soviet of the National Economy of the USSR and the All-Union Central Council of Trade Unions of September 3, 1931 No. NKT-269 on the payment of skilled workers sent for installation work on new buildings]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 30. pp. 582. 14. *Prikaz VSNH SSSR 28 sentyabrya 1931 g. No. 654 o vvedenii na stroitelstve individualno-sdelnoy oplatyi rabot i oplatyi truda* [Order of the Supreme Soviet of the National Economy of the USSR on September 28, 1931 No. 654 on the introduction of individual piece-rate wages and wages for construction]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 34. pp. 658–660. 15. *Izvlechenie iz postanovleniya Gosplana SSSR 25 avgusta 1931 g. No. 37 o poryadke planovoy zagruzki gosudarstvennyih stroitelnyih organizatsiy* [Extract from the resolution of the USSR State Planning Committee on August 25, 1931 No. 37 on the procedure of planned loading of state building organizations]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1932. No. 1. pp. 7. 16. *Raz'yasnenie NKT SSSR 5 noyabrya 1931 g. No. 293 o primenenii postanovleniya NKT SSSR 24 aprelya 1931 g. No. 192 ob edinoy sisteme premirovaniya stroitelnyih rabochih* [Clarification of the People's Commissariat of Labor of the USSR on November 5, 1931 No. 293 on the application of the Decree of the People's Commissariat of Labor of the USSR on April 24, 1931 No. 192 on a unified reward system for construction workers]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1932. No. 1. pp. 7–8. 17. *Postanovlenie SNK SSSR 18 oktyabrya 1931 g. o doskah pocheta na novyih predpriyatiyah i novostroykah* [Decree of the Council of People's Commissars of the USSR on October 18, 1931 on boards of honor at new enterprises and new buildings]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1931. No. 35–36. pp. 677–678. 18. *Postanovlenie TsIK i SNK SSSR 7 aprelya 1932 g. ob izmenenii stavok podohodnogo naloga i sbora na kulturnoe stroitelstvo v gorodah s rabochih i sluzhaschih* [Decree of the Central Executive Committee (CEC) and the Council of People's Commissars of the USSR on April 7, 1932 on changing the rates of income tax and fee for cultural construction in cities from workers and employees]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1932. No. 19. pp. 243. 19. *Postanovlenie NKT SSSR 10 sentyabrya 1932 g. No. 164 ob izmenenii Pravil vnutrennego rasporyadka i drugih postanovleniy NKT SSSR dlya soglasovaniya ih s pozdneyshimi postanovleniyami pravitelstva SSSR* [Decree of the People's Commissariat of Labor of the USSR on September 10, 1932 No. 164 on amending the internal rules and other decrees of the People's Commissariat of Labor of the USSR to coordinate them with the later resolutions of the USSR government]. Izvestiya Narodnogo komissariata truda SSSR. 1932. No. 30. pp. 374–376.

Дата надходження: 18.06.2019 р.